

RNDr. Milan Valachovič, CSc. – 60 let

Prvního prosince 2016 oslavil Milan Valachovič, rodák ze Skalice, významný eurasijský geobotanik, předseda Slovenské botanické společnosti, milovník hor, života a veškeré přírody, koordinátor slovenské fytoecnologické databáze a milý kolega a kamarád, šedesáté narozeniny. Tvzení, že šedesátka je jen nicneříkající, ale těžce uvěřitelné číslo v životopise, je běžné klišé výročních personálií. V Milanově případě ale platí, proto si jej neodpustím a doufám, že laskavý čtenář mi to promine. A slibuji, že předchozími větami série klišé a floskuli skončila. A abych to dodržel, vypomůžu si obrazy z mých setkání s jubilantem.



Obraz první, pracovna

Navštěvuji Milana na Sienkiewiczovė v Bratislavě, předchozím pracovišti Botanického ústavu. V pedantsky uklizené a uspořádané pracovně sedíme nad posledními úpravami textu monografie *Rastlinné spoločenstvá Slovenska 3*. Milan si pak vystřihuje barevné proužky papíru a pokládá je vedle již vyšlých svazků. Tento bude modrý, další oranžový a další zelený. A takto to bude vypadat v knihovně, jak postupně budou vycházet. Smysl pro styl a pořádek ladí se syntaxonomií. *Rastlinné spoločenstvá Slovenska* cití Milan jako hlavní poslání, cíl a náplň do konce aktivní kariéry. Volím tento obraz jako první, protože pro většinu botaniků je Milan především otcem a správcem Centrální databáze fytoecnologických snímků na Slovensku (CDF) a od ní se odvíjejících vegetačních syntéz. Takto je taky obecně známý v evropské botanické komunitě. Jako jeden z mála slovenských botaniků. CDF je jedna z nejstarších, nejotevřenějších a nejlépe spravovaných fytoecnologických databází v Evropě a to do značné míry určilo směr geobotanického bádání na Slovensku a velkou roli Slovenska v současných evropských vegetačních syntézách.

Obraz druhý, hory

Naši slovensko-slováckou skupinu vysadili na strmém skalnatém svahu ze člunu na Sajano-Šušenské přehradě. Opakujeme si pokyn Milana Chytrého: „*Běžte co nejvíc do svahu a udělejte sérii ploch*“. Začalo ale pršet, tak jsme zalezli pod převis. Z větviček čišnišniku jsme rozdělali oheň a opékali poslední zbytek salámu. Milan se dívá směrem do hor a říká, že raději bude fytoecnologem v té nejhudší středoašijské horské zemi než moderním rostlinným ekologem funkčních vlastností nebo molekulárním taxonemem kdekoli v jinde. V horách Milan, botanik, turista i horolezec, kdysi zkoumal vegetaci prameništ, která je nakonec svedla i pod hranici lesa. Také vysokobylinné nivy a sutě v Tatrách, Alpách, na Pirinu i na Sibiři. Často vzpomíná na výzkum horských lesů v Koreji, na kterém spolupracoval se skupinou Jiřího Kolbeka. A stále víc a víc jej to táhne do asijských hor, kam jezdí s Milanem Chytrým, Nikolajem Ermakovem nebo, jako turistě, s přítelkyní Evelinou. Z jedenácti fotografií na jeho webových stránkách je devět z hor, včetně těch středoašijských. A profilová fotka je z paluby na Sajano-Šušenské přehradě.

Obraz třetí, tramínový expres

V lehátkovém voze do Holandska, na workshop k evropskému červenému seznamu biotopů. Pojedeme vlakem, to bude zábavnější než letadlo nebo auto. Souhlasím, na společné cesty vlakem na konferenci do Říma a Perugia mám pěkné vzpomínky. A vezmi tramíny ze sklepa, uděláme košt. Náš tramín Milan zná,

pravidelně u nás pořádáme říjnový workshop Rytí vinohradu. Prý jsem jej kdysi donutil válcovat nově založený vinohrad v obleku, cestou z jakýchsi obhajob u nás v Brně. A on, pedant, co si kdysi vystříhoval barevné proužky a ladil k sobě budoucí barvy vegetační monografie, na to přistoupil a v obleku se nechal vláčet na kovovém válci vinohradem. Víno, krásné ženy, ochotnické divadlo a přirozené sebevědomí k Milanovi vždycky patřily. Ale není to bezduchý hédonismus, je v tom i kus tradicionalismu. Jako když pobíhá v kostýmu J. L. Holubyho po Bošácké dolině.

Obraz čtvrtý, v kostýmu Holubyho

Slovenská botanická společnost v roce 2010 poprvé inzeruje retrovýlet: *Retrovýlet na Vysokú v Malých Karpatoch. Po vyše 80 rokoch sa vydáme po stopách Karla Domina a jeho študentov na floristické potulky na trase Kuchyňa-Vývrat-Rohožnícka dolina-Rohožník. Dobové botanické oblečenie (páni: pumpky, klobúky, saká; dámy v krinolinach), košíky s vínom, štrúdlou a varenými vajíčkami atd'. sú vítané!* Asi uhadnete, kdo je duchovním otcem retrovýletů SBS. Zatím poslední proběhl letos na jaře po stopách J. L. Holubyho v Bílých Karpatech. Milan si víc a víc oblibuje Bílé Karpaty, zčásti i kvůli rodinné historii spojené s Bojkovicemi. O Myjavě dokonce uvažoval jako o svém možném dalším bydlišti. Jak se to snoubí s divokostí Tater a Altaje? Milan, jako typický a tradiční geobotanik, má rád diverzitu, biologickou i kulturní. Je tradicionalista. To ale neznamená, že není moderním botanikem. Při vytváření fytoecologické databáze a otevírání se světu představoval moderní tvář slovenské botaniky. Nadšeně vítá nové metody terénní práce. Nad jeho plochami na záhorských písčínách tak před lety prolétávalo a fotilo letadélko Luboše Tichého, zatímco na zemi jsme procházeli plochy s novým půdním vlhkoměrem. Moderní metody ale používá na zodpovězení otázek, které zajímají jeho, a které vycházejí z dlouholetého vegetačního výzkumu. Moderní otázky, které se řeší ve světových časopisech, jej příliš nezajímají. Jak stárne, obrací se víc a víc k tradici a do svého geobotanického světa. Na výzkum svých kolegů z geobotanického oddělení Botanického ústavu Slovenské akademie se občas dívá skepticky a s nedůvěrou. To přispělo k tomu, že už nebyl zvolen do čela geobotanického oddělení, které dlouhodobě vedl. Asi jej to mrzí, ale má teď víc času na regionální vegetační výzkum, vegetační přehled Slovenska (ještě chybí lesy!), retrovýlety a různá bělokarpatská setkání.

A na závěr pro pořádek: detailnější životopisná data a kompletní bibliografie Milana Valachoviče vyšly v letošním čísle Bulletinu Slovenské botanické společnosti (Hegedušová 2016).

Michal H á j e k

Hegedušová K. (2016): RNDr. Milan Valachovič, CSc. jubuluje. – Bull. Slov. Bot. Spoločn. 38: 318-336.